

Springzaad.be opleidingsdag 'Risico's op speelplekken'

Woensdag 18 mei 2022, klimaatspeelplaats Sint-Paulusschool Kortrijk

Begeleiding door dhr. Koen De Maertelaere

Aanwezig: Leen, Bieke, Benjamin, Floren, Sanne, Tim, Joke, Bart, Luc, Eline, Wouter, Lena, Valerie, Koen De Maertelaere en Katrijn Gijssel (voor Springzaad.be vzw)

Info ook op onze webpagina www.springzaad.be/aan-de-slag/uitdaging-en-veiligheid

Inleiding

Speelplekken zonder risico's bestaan niet. Als er geen enkel risico aanwezig is op een plek dan kan je er ook niet echt spelen. Kinderen leren ook al spelende en worden spelend ook risicocompetent.

Speelplekken moeten wel voldoende veilig zijn, we willen er geen onaanvaardbare risico's. Kinderen hebben het recht op blauwe plekken maar we willen niet dat er ongevallen met blijvende letsels of zelfs dodelijke ongevallen gebeuren.

Wettelijk zijn we verplicht het KB veiligheid van speeltoestellen en het KB veilige uitbating van speelterreinen te volgen. Je kan deze nalezen op de [website van de FOD Economie](#).

We zijn echter niet verplicht om de normen te volgen. Wanneer een speeltoestel gecertificeerd is of voldoet aan de normen, dan kunnen we stellen dat het vermoedelijk voldoende veilig zal zijn (en moet uiteraard wel nog correcte plaatsing gecheckt worden). Het is perfect mogelijk om zelf speeltoestellen of speelaanleidingen te bouwen. Het is verstandig om daarbij wel notie te hebben van de normen en enkele belangrijke normen wel te volgen. Bijvoorbeeld met betrekking tot de grootte van openingen (opening kleiner dan 89 mm of groter dan 230 mm vormen geen probleem, maar binnen deze range moet je nadere aandacht geven aan mogelijke risico's voor beknelling).

Wanneer iets niet volgens de normen is, dan kan het toch nog voldoende veilig zijn. Op natuurlijke speelomgevingen en speelaanleidingen kan je ook in heel wat gevallen de normen hanteren.

Voor wat niet gecertificeerd of volgens de normen is, maak je een risicoanalyse.

Risicoanalyse

Voor uitvoeren van risicoanalyses volg je steeds systematisch de volgende stappen:

1. Oplijsten van gevaren
2. Voor elk gevaar het risico bepalen
3. Voor elk onaanvaardbaar risico preventiemaatregelen voorstellen
4. Na toepassen van de preventiemaatregelen de risicoanalyse opnieuw opmaken
5. Regelmatig de risicoanalyse herbekijken

Natuurlijke speelplekken evolueren, groeien, zijn dynamisch. De gevaren en risico's kunnen mee veranderen. Ook het onderhoud en beheer speelt een belangrijke rol. Verandert de context, dan moet de risicoanalyse ook opnieuw gebeuren (verandering van gebruik(ers), situatie, omgeving, ...).

Toepassing op de klimaatspeelplaats Sint-Paulusschool

We detecteren 'gevaren' op de speelplaats en bepalen samen het hieraan verbonden risico. Komen we elk vanuit onze eigen inschatting toch op een risico uit binnen een zelfde 'bandbreedte'?

Voorbeeld: scherpe randen van betonnen muurtjes en bankjes verspreid op de speelplaats vormen een gevaar. We schatten in:

- Ernst 3
 - Waarschijnlijkheid 1
 - Blootstelling 3 of 6
- Opmerking: de bankjes/muurtjes zijn hier doordacht geplaatst in relatie tot 'snelle looplijnen'*
- ➔ Risicowaarde 9 of 18 ligt allebei binnen de categorie < 20

Voorbeeld: klimboom staat nogal dicht bij paaltjes die het plantvak afbakenen, dit kan gevaarlijk zijn (in de valzone). We schatten in:

- Ernst 7 of 15 (bij echt ongelukkig terechtkomen zou dit volgens sommigen dodelijk kunnen aflopen)
 - Waarschijnlijkheid 2
 - Blootstelling 3
- ➔ Aandacht nodig tot aanpassing doen (maar niet onmiddellijk), we zouden bijvoorbeeld kunnen concluderen dat we deze situatie met aandacht gaan observeren (wordt er vaak in de boom geklommen? hoog?...) en de paaltjes gaan wegnemen zodra de beplanting voldoende volgroeid is

Voorbeeld: we merken de aanwezigheid van liguster en klimop op een school waar ook kleuters zijn, dit kan gevaarlijk zijn wegens giftigheid van de bessen. We schatten in:

- Ernst 1
 - Waarschijnlijkheid 1
 - Blootstelling 10
- ➔ Conclusie is dat we niet per se actie moeten ondernemen, risico is niet onverantwoord

Preventieadviseurs en leerkrachten hebben vaak niet voldoende planten kennis om de giftigheid en hiermee verbonden risico's in te schatten of zelfs de planten te herkennen. In de **FOD Gids 'Veiligheid van avontuurlijke natuurspeelomgevingen'** is achteraan een **beknopte lijst van giftige planten** opgenomen die te vermijden zijn op speelplaatsen. Een degelijk naslagwerk is ook 'Giftige plantengids' van M. De Cleene.

Voor liguster en klimop zijn de bessen giftig maar gezien ze ook slecht smaken is het weinig waarschijnlijk dat kinderen er veel van gaan eten. Ligusterhaagjes scheren na de bloei en voor de vorming van de bessen, verkleint het risico nog.

Paddenstoelen zijn ook soms een punt van discussie als het om vergiftigingsrisico's gaat. Onderzoek wijst uit dat paddenstoelen die voorkomen op dood inheems (Europees) hout nooit giftig zijn. We mogen ook de educatieve waarde niet vergeten. Paddenstoelen maken een wezenlijk deel uit van de ecologische kringlopen. Leerkrachten kunnen kinderen attent maken op paddenstoelen en hen leren dat die giftig kunnen zijn (naast heel wat andere zaken die we hierover kunnen leren), in plaats van paddenstoelen te bannen of te verwijderen van de speelplaatsen.

Bijen op de speelplaats?

Op de Sint-Paulusschool staan bijenkorven van lokale imkers die regelmatig langskomen en – zelfs in aanwezigheid van kinderen – de bijen verzorgen en honing oogsten. De korven staan aan de rand van het schooldomein, langs de parking, dus niet op de speelplaats zelf.

(In het Minkema College in Nederland is er een bijenkorf die met de ene kant buiten en de andere kant in het biologielokaal is gemaakt, en bovendien van doorzichtig materiaal zodat de leerlingen de bezigheden van de bijen prachtig kunnen volgen.)

Regenwater gebruiken op de speelplaats?

Het water op de zand-water-speelplek is grondwater (handpomp), het infiltreert nadien terug in de grond. Het regenwater wordt verzameld in ondergrondse hemelwaterputten en vooral gebruikt voor het doorspoelen van de toiletten. In de moestuin wordt regenwater gebruikt voor het begieten van de groenten. Daarvoor is een regenpijp afgekoppeld en naar een (zelfgebouwde) regenton afgeleid, waar een systeempje met irrigatieslangen op is aangesloten zodat het water geven in de moestuin heel makkelijk kan verlopen.

Voor meer info over **water op speelplekken**, en de mogelijke risico's ervan, verwijzen we naar de Springzaad.be publicatie '[Water op speelplekken, durven en doen!](#)'.